

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Inge Martin Karlsvik, 6490 Eide	Leder	Møtt	95264979	inge.karlsvik@stayon.no
Gunnhild Overvoll, 6200 Stranda	Nestleder	Møtt	97164856	gunnhildovervoll@hotmail.com
Anne Katrine Jensen, 6638 Osmarka	Styremedlem	Møtt	90156039	anne.katrine@hansgarden.no
Petter Melchior, 6214 Norddal	Styremedlem	Møtt	92283477	petter.melchior@gmail.com
Oddvar Mikkelsen 6640 Kvanne	Styremedlem	Møtt kl 20	41460565	om@orkla.norgesfor.no
Vegard Smenes, Kårvåg, 6530 Averøy	1. vara	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Merete Bolme, 6613 Gjøra	Nestleder BKL	FORFALL	90967963	mebo@live.no
Edvard Bele Sæterbø, 6650 Surnadal	Fylkesleder BU	Møtt kl 20	95524840	edvardbele@msn.com
Tore Våde, 6110 Austefjorden	2. vara	Møtt	91689336	tore.vade@tussa.com
Sekretariatet		Tlf. arb		
Arnar Lyche	Møtt org.-sjef	41418871	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	Møtt rådgiver	99726399	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	Møtt førstekonsulent	90954787	95245900	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	Møtt rådgiver	93003808	93003808	rose.bergslid@bondelaget.no
Per Eldar Nakken	Møtt prosjektleder	92093402	92093402	per.eldar.nakken@bondelaget.no

Protokoll fra styremøte i M&R Bondelag tysdag 8 og onsdag 9. desember 2015 på Angvik Gamle Handelssted i Gjemnes

Program:**Tirsdag 8. desember:**

Kl. 11.30-12.30: Gardsbesøk hos Asbjørn Dahlen, fylkesleder TYR, på Osmarka i Gjemnes.

Kl. 12.30-13.30: Gardsbesøk hos John Henry Flemsæter: Stort båsfjøs med 30 melkekyr, usikkert hvem overtar garden.

Kl. 15.00 – 19.00: Styremøte Angvik Gamle Handelssted

Onsdag 9. desember:

Kl. 09.00 – 15.00: Styremøte Angvik Gamle Handelssted

Hos Hildegunn og Asbjørn Dahlen (t.v.)

I båsfjøset til John Henry Flemsæter

Bondelagets Servicekontor AS**Postadresse:**

PB 2047 Moldegård 6402 Molde

Møre og Romsdal Bondelag

Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:

Fannestrandveien 63. Molde

Org.nr.: 939678670

Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:

71 20 28 90

Bankkonto:

Mobil:

41 41 88 71

8101.05.12891

E-postadresse

More.romsdal@bondelaget.no

Internet:

www.bondelaget.no/moreogromsdal

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:**1/2015 Godkjenning av sakliste**

Merknad: Regnskapet bør sendes ut tidligere.

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2015 Godkjenning av protokoll fra styremøte 4. november 2015

Vedlegg: Protokoll var tidligere utsendt for godkjenning.

3/2015 Medlemsutvikling og medlemsverving

Vedlegg: Medlemsstatistikk pr 3. desember 2015

Medlemstal 31/12-13: 3.334   Medlemstal pr. 31/12-2014: **3.323**

Medlemstall 01.01.2015: 3.307   Medlemstall 08/12-2015: **3.293**

Endring hittil i 2015: **- 30**   Nyinnmeldte hittil i 2015: 125

4/2015 Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte)

5. november: Styremøte for Straumsnes Bondelag og Tingvoll Bondelag. Arnar Lyche
Møtet planla sammenslåing av de to lokallagene. Ekstraordinært årsmøte holdt 19. nov.

11. november: Klimaverksted, Oslo. Arnar Lyche

12.-13. november: Ledermøtet og ”Levende Landbruk–Midtnorsk landbrukskonferanse”
Oppsummering ledermøtet i SAK 46/2015 **nedfor.**

16. november: Kurs for valgkomiteene, Birgit Oline Kjerstad

Norges Bondelag inviterte en fra hvert fylke til samling i Landbrukets Hus i Oslo.

Leder av M&R Bondelags valgkomite, Bente Bjerkeset Solenes, hadde ikke anledning til å delta på kurset. Nestleder Birgit O. Kjerstad deltok fra M&R Bondelag.

16. november: Møte med Landbrukets HMS, Bondelagskontoret, Arnar Lyche

Det arbeides med planer om å arrangere samling i 2016 om bondesamliv.

18. november: Møte med Vestlandsfylkene, Bergen. Inge Martin Karlsvik, Gunnhild Overvoll, Arnar Lyche.

Fylkesleder Inge Martin Karlsvik hadde tatt initiativ til et møte mellom Arbeidsutvalgene i Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

Bakgrunn for initiativet var at M&R Bondelag har samarbeidet godt med Trøndelags-fylkene, bl.a. gjennom Samarbeidsrådet for Midt-Norge, gjennom mange år. Vi ser oss tjent med å drøfte et tilsvarende samarbeid med Bondelagene i Vestlandsfylkene.

Hjemmeside 18. november til Hordaland Bondelag:**Besøk fra nabofylka**

I dag møtes tillitsvalde fra Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Hordaland i lokala til Hordaland Bondelag. Det er AU i dei tre fylka, det vil seie leiar, nestleiar og organisasjonssjef som er samla til diskusjon. På programmet står mellom anna desse tema: Nytt næringspolitisk program for Norges Bondelag, Lausdriftskravet, Jordbruksforhandlingane, Vestlandstur for styret i Norges Bondelag

Deltakere var: Frøydis Haugen, Frode Handeland, Lars Peter Taule, Anders Felde, Marit Flatjord, Merete Støfring, Inge Martin Karlsvik, Gunnhild Overvoll, Arnar Lyche.

18. november: Temakurs for regnskapskontor

Det årlige temakurset for samarbeidende regnskapskontor og medlemmer i Økonomiforbundet holdt i forkant av skattekurset. I år holdt et kurs: Klar for tilsyn med ny GRFS. **52 deltakere.** Kurset holdt på Quality Hotell Grand i Kristiansund onsdag 18. november kl. 10.00-17.00. Kursvert fra M&R Bondelag Arild Erlie.

18.-19. november: Skattekurs for regnskapskontor

Bondelagets årlige skattekurs arrangert eksklusivt for ansatte på Bondelagets samarbeidende regnskapskontor. Kurset holdt på Quality Hotell Grand i Kristiansund torsdag 19. november og fredag 20. november. Totalt **98 deltakere.**

Forelesere fra Bondelagets Servicekontor AS er advokat Svein Aalling og rådgiver Pål Kristian Ormstad. Skattekurset har som målsetting å gi en bred gjennomgang av relevante skatte- og avgiftsfaglige nyheter slik at regnskapsfører er faglig oppdatert til det kommende årsoppgjøret. Kursverter fra M&R Bondelag Arild Erlie og Per Eldar Nakken.

19. november: Møte om prosjektet "Bedre og økt beiting". Bondelagskontoret. Arnar Lyche

24. november: Sluttkonferanse kompetanseløft Trøndersk landbruk. Stjørdal.

Arnar Lyche møtte fra M&R Bondelag

24. og 25. november: Rekrutteringsmøter Inn på Tunet – Surnadal og Giske

Møre og Romsdal Bondelag inviterte i samarbeid med Tilbydarnettverket for IPT i fylket og Fylkesmannen til rekrutterings- og informasjonsmøter om Inn på tunet (IPT).

Møtet tirsdag 24. november i Oppistua Øye, v/Solveig Haglund, Skei, Surnadal, ble AVLYST p.g.a. få påmeldte.

Onsdag 25. november kl 11.00 – 15.00. Linda Og Karl Arne Austnes, Støbakkvik Gard, Godøya, ble møtet gjennomført med 12 deltakere. Nestleder Gunnhild Overvoll var møteleder.

Skriftelig rapport frå Gunnhild Overvoll:

12 deltakarar og god stemning på møtet i den aldeles nyoppussa gamleløa hos Linda og Karl Arne Aursnes på Godøya. Inspirerende innlegg frå Linda Aursnes sjølv, der ho fortalte om utviklinga av Inn på tunet- tilbudet på Støbakkvik gard. Hege Lindstrøm, leiar av Inn på tunet-utvalet til Norges bondelag, hadde det andre hovedinnlegget. Siste del av dagen var introduksjon av ulike gode hjelpere for Inn på tunet-bonden. Nytilsett prosjektleiar Terese Jemtegard Moen var til stades første del av dagen.

Inn på tunet (IPT) handlar om at godkjende gardar har tilbud som gir meistring, utvikling og trivsel med utgangspunkt i garden, livet og arbeidet der. Viktigaste brukarar er barn og unge, menneske med rusproblem, funksjonshemma og eldre. Kommunen er den vanlegaste oppdragsgjeveren.

*Det er ønske om å rekruttere fleire gardar som kan tilby IPT-tenester. **Møtene har som formål å informere meir om IPT og å vere ein møteplass mellom etablerte IPT-tilbydarar og interesserte som i framtida kan utvikle gode tilbud, samt andre som er engasjert på området.***

Program:

- Muligheter og utfordringar for IPT-bonden, v/ **Hege Lindstrøm**, IPT-utvalet, Norges Bondelag.
- Godkjenningsordning og kvalitetssystem, v/**Sigmund Moen Trønsdal**, HMS-rådgjevar, Norsk Landbruksrådgjeving HMS.
- Aktuelle tilbud frå Innovasjon Norge for gardar/vertskap som vurderer å satsa på Inn på tunet, v/ Innovasjon Norge.
- Arbeidet med IPT hos Fylkesmannens landbruksavdeling, v/**Aud Lindset Drågen**, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, landbruksavdelinga.
- Presentasjon av tilbudet til **Linda og Karl Arne Austnes**, Godøya. Enkel befarings / omvisning.
- Tilbydarnettverket i Møre og Romsdal og oppfølging av interesserte/framtidige IPT – bønder, v/**Linda Alnes Optun**, Tilbydarnettverket for IPT i Møre og Romsdal og **Aud Lindset Drågen**.

1. desember: Seminar om biogass, Molde. Arnar Lyche

Energiregion Møre inviterte til biogass-seminar. Nyttig også for landbruksnæringa fordi husdyrgjødsel kan være et viktig råstoff i biogassanlegg.

Energiregion Møre er en seksjon i Møre og Romsdal fylkeskommune. Et viktig satsingsområde er å få etablert biogassanlegg i fylket som kan basere seg på velegnet råstoff fra regionen.

Fagpersoner holdt innlegg om sentrale emner innen biogassproduksjon.

Det er også i gang et spillvarmeprosjekt, der en ser om det vil være formålstjenlig å legge et biogassanlegg i tilknytning til gassprosesseringsanlegget på Aukra. Her er det store mengder spillvarme. Ei gruppe har arbeidet med dette siste året, og la fram foreløpige resultat og vurderinger på seminaret.

2. desember: Innspillseminar til revisjon av Landbruksmelding. Alexandra Hotell, Molde. Inge Martin Karlsvik, Anne Katrine Jensen, Arnar Lyche

Fylkesmannen landbruksavdeling inviterte representanter fra alle landbruksorganisasjonene og etater i Møre og Romsdal. Til høsten har det gått 4 år siden landbruksmeldinga var oppe i fylkestinget. Landbruksavdelinga tatt initiativ til å oppdatere meldinga i løpet av 2016, slik at de kan legge fram ei revidert utgave neste høst. Dette er det årvisse RFoU seminaret, men i år gjer de en vri og bruker møtet som innspillseminar til revisjon av Landbruksmeldinga (LM2016).

3. desember: Vervekurs i Landbrukets Hus i Oslo kl. 10.00-16.00.

Det ble invitert to fra hvert fylkeslag, gjerne verveansvarlig i fylkesstyret sammen med en ansatt. Kostnadene dekket via Tørre å spørre-prosjektet.

Fra fylkesstyret: Vegard Smenes

Fra fylkeskontoret: Arnar Lyche

Dette ble drøftet i styret:

Arbeidet bør følges opp av fylkeslaget overfor lokallagene. Møre og Romsdal av de dårligste fylkene på verving. Lage oss en vervestrategi. Andre fylker hatt vervekurs, og har egen verveansvarlig i fylkesstyret.

Vurdere om vi skal samle noen fra lokallaga i samme område til møte om verving.

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
8.-9. desember	Fylkesstyremøte		Styret
2016: Januar	Fylkesstyremøte		Styret
29.-30. jan	Samling unge nye bønder		
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker fylkesårsmøte		
Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
4. mars	Landbrukskonferanse	Alexandra, Molde	Landbruksinteresserte
4.-5. mars	Årsmøte M&R Bondelag	Alexandra, Molde	Lokallaga, fylkeslaget
28. aug - søn	Open Gard	Heile fylket	
2.-4. sept	Dyregod-dagane, Gjemnes	Gjemnes	

6/2015 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

6. januar: Møte om samdrifter med Norges Bondelag, Oslo, Inge Martin Karlsvik, Arnar Lyche. Ingebrigt Henden fra Halsda deltar også

Oppfølging av brev som Møre og Romsdal Bondelag har sendt til Norges Bondelag. Diskutere ulike problemstillinger knyttet til samdrifter.

6.-7. januar: Organisasjonssjefsamling, Norges Bondelag, Oslo, Arnar Lyche

11. januar: Møte om konsesjonsloven - HVEM SKAL EIE MATJORDA?

Møtested: Alexandra Hotell, Molde, mandag 11. januar kl 10.30 -15.00

Møteleder: Arne Magnus Aasen, ordfører i Norges Bondelag

Bakgrunn: Sylvi Listhaug vil fjerne konsesjonsloven. Hvilke konsekvenser får det for den norske matproduksjonen? Selveierlandbruket har lange tradisjoner i Norge og konsesjonsloven sikrer bøndenes eierskap til matjorda. Er det hensiktsmessig? Hva skjer om loven blir fjernet? Matjord har varig verdi, og det har mange investorer forstått. Rundt om i verden investeres det stadig større summer i jordbruksareal. Er det bra for samfunnet at kapitalinteressene i større grad blir eier av den norske matjorda?

Målgruppe: Politikere, saksbehandlere, bønder og alle andre interesserte. Siden dette er en svært viktig sak for kommunene inviteres alle ordførere spesielt.

Program:

- **En innføring i konsesjonsloven** v/ Arnt Erik Nordheim, jurist hos fylkesmannen
- **Om eiendomspolitikk og eierskap til jord** v/Erlend Stabell Daling, advokat i Bondelaget
- **Venstre sitt syn på konsesjonsloven** v/Pål Farstad, stortingsrepresentant
- **Arbeiderpartiet sitt syn på konsesjonsloven** v/ Else-May Botten, stortingsrepresentant for Ap
- **Høyre sitt syn på konsesjonsloven** v/ Heidi Nakken, fylkesstyreprerentant og fylkessekretær i Høyre
- **Debatt** med alle innledere i panelet og spørsmål fra salen
- **Oppsummering** v/ Inge Martin Karlsvik, leder i Møre og Romsdal Bondelag

12.-13. januar: Konferanse Mat og Landbruk. Inge Martin Karlsvik

19.-20. januar: Storfeprojektet Sunnmøre, Møte i Loen, Gunnhild Overvoll.

21. januar: Møte i styringsgruppe landbruksmeldinga. Inge Martin Karlsvik. Arnar Lyche

26. januar: Kornkonferanse, Inge Martin Karlsvik

29.-30. januar - Samling unge bønder, Håholmen, Averøy

Holdes sammen med TINE, Felleskjøpet og Nortura. Invitasjon sendes ut før jul.

13. februar - lørdag: Temadag eigarskifte. Holdes på Vestnes

Etter samme mal tidligere år med samarbeidsadvokat Ole Houlder Rødstøl som kursholder. Planlegging i gang.

7/2015 Lokallagene - presseklipp, aktiviteter og møter

8/2015 Andre saker

8. 1. Saker frå Bygdekvinnelaget:

8.2. Saker frå Bygdeungdomslaget

8.3. Midler til beitekartlegging

Møre og Romsdal Bondelag har fått henvendelse fra Fylkesmannen vedr bruk av midler til FKT (forebyggende og konfliktdepende tiltak mot rovviltskader) og eventuell bestilling av beitekartlegging av de rovdyrutsatte beitene i fylket, for å underbygge viktigheten av de gode beitene i kampen mot andre interesser. Spørsmål om Bondelaget kunne være oppdragsgiver og eie bestillinga.

Dette ble drøftet i styret: Fylkeskontoret får fullmakt til å følge opp saken.

8.4. Notat om erfaringar i Rauma og Norddal knytt til forsøk på uttak av jerv. Vedlegg

8.5 Brev til styret i Norges Bondelag om kvoteregulering for geitemelk

Fylkeslederne Anders Felde i Sogn og Fjordane Bondelag, Inge Martin Karlsvik i Møre og Romsdal Bondelag og Asgeir Slåttnes i Troms Bondelag sendte 16. november brev til styret i Norges Bondelag om kvoteregulering for geitemelk:

Kvoter for geitemelkproduksjon 2016 - fastsettelse av forholdstall

Viser til brev fra Tine med anbefalinger i forbindelse med fastsetting av kvoter for geitemelk produksjon i kvoteåret 2016. Over flere år har forholdstallet blitt justert ned, og neste år får geiteprodusentene levere kun 96 prosent av basiskvota. Dette skaper misnøye.

Tidligere har Tine begrunnet problemene med markedsavsetning for geitemelk med dårlig produktkvalitet. Dette har geitenæringa tatt på alvor og grepet fatt i. Det gjør at kvaliteten på geitemelka nå er svært god.

«Vi har geitehelse i verdensklasse. Vi i TINE dokumenterer geitehelse i verdenstoppen. Våre Friske-re geiter er dokumentert fri for sykdommene CAE, Byllesjuka og Paratuberkulose. TINE foredler melk fra friske besetninger» (Eivind Kjuus, TINE Råvare, under geitedagane 2015)

«Det er fortsatt spennende og uforløste markedsmuligheter for geitemelk» (29.10.2015 under Nytt fra konsernstyret i TINE Medlem)

Likevel får ikke Tine solgt nok geitemelkprodukter.

Geiteprodusentene føler nå at Tine ikke holder det som er lovet om produktutvikling og markedsføring av geitemelkprodukter. Nedsatt kvote til produsentene virker å være svar på alle utfordringer. Dette er svært demotiverende for geitebøndene som særlig de siste 10 årene har arbeidet systematisk for å innfri krav TINE har satt for å kunne utnytte melka på best mulig måte.

Når en sammenligner med kumelk er det svært små volum det er snakk om. Årlig leveranse av kumelk til Tine er ca 1 560 millioner liter, mens leveransen av geitemelk er ca 19 millioner liter. Anbefalt kvote-reduksjon utgjør ca 800 000 liter geitemelk. Det bør være mulig å finne avsetning for denne geitemelka. Vi er redd for at stadig lavt forholdstall vil føre til at staten foreslår endring i basiskvota og ber om at forholdstall 0,97 blir videreført også i 2016.

8.6 Leserinnlegg fra M&R Bondelag 10. november 2015:

Fra portal til trist bakgård

Vakre gårder med grønne enger preger innfartsveien til Molde, men det nydelige kulturlandskapet erstattes gradvis av asfalt, boliger og næringsbygg. Ønsker moldensere flest en slik utvikling? Er det nødvendig og fremtidsrettet?

Moldes siste bybonde har varslet at han gir opp. Wollert Krohn, som har drevet melkeproduksjon på Indre Årø i 36 år, foreslår at hele gården omreguleres til næring, boliger, veg og areal for flyplassen. På tross av at eiendommen har vært i familiens eie siden 1849 og datteren Emilie er landbruksutdannet og vil bli bonde, avvikles drifta. Det er vemodig og bittert å måtte gi opp, sier bybonden. Men presset blir for stort fra alle kanter.

Krav fra flyplassen avgjørende

Flyplass og gårdsdrift har levd side ved side i mer enn 40 år, men det er først nå luftfartsbyråkratiet stiller krav som er svært vanskelig for bonden å innfri. Flyplassjef John Offenbergs viser til internasjonale regler om sikkerhet ved flyplasser. Dette regelverket blir stadig mer rigid. Hva blir det neste? Landbruk er ei langsiktig næring som krever forutsigbarhet.

Hvordan skal byen se ut?

For Moldes innbyggere handler denne saken om hvordan framtidens Molde skal se ut. Er det greit at siste rest av velstelte marker og ærverdig gårdsbebyggelse erstattes/gjemmes bak ny innfartsveg, boliger og næringsbygg? Slik som skjedde med Moldegård. Byens vakre portal gjøres om til en trist bakgård.

Matproduksjon

Denne saken dreier seg selvsagt også om jordvern og framtidens matproduksjon. Kun tre prosent av Norges landareal er dyrka mark, og mat må vi ha. For våre etterkommere vil det framstå som uforståelig at vi fortsetter å avgi matproduserende arealer.

Bonden trengs

I tillegg til å produsere mat, gjør norske bønder en formidabel jobb for storsamfunnet ved å stille arealene. Slik som Wollert. Og det er når han forsvinner vi ser forskjellen. Samfunnet trenger bonden, mer enn bonden trenger velvilje fra samfunnet. Blir det for mye motstand avvikles drifta. Bønder er dyktige folk som lett finner seg annet arbeid.

Arnar Lyche, organisasjonssjef i Møre og Romsdal Bondelag

SAK 39/2015: Innspill til jordbruksforhandlingene 2016

Vedlegg: Uttale jordbruksforhandlingene 2015 fra Møre og Romsdal Bondelag

Vedtak: Kontoret arbeider videre med utkast til uttale 2016. Styret tar med seg synspunkter og vurderinger som kom fram i styrets drøfting til styremøtene på nyåret. Styret sender i desember forslag til uttale for jordbruksforhandlingene 2016 til lokallagene for høringsinnspill til fylkeslaget. Høringsfrist 19. februar 2016.

Saksutgreiing

Studieheftet med spørsmål fra Norges Bondelag er pr 30. november ikke sendt ut. Det er ventet at alle lokale Bondelag i desember får tilsendt 7 eks av studiematerialet.

Styret drøfter på styremøtet 8. og 9. desember justering av fylkeslagets uttale 2015, og sender den til lokallagene i samband med lagene sitt arbeid for jordbruksforhandlingene 2016. Lokallagene sin frist for høringsinnspill på endringer av fylkeslagets utkast til uttale er **19. februar 2016**.

Også i år har Norges Bondelag lagt opp til høringsinnspill i QuestBack. Trolig er det her x antall spørsmål en kan svare på. Frist for svar også her er 19. februar. QuestBack gjør at Norges Bondelag enkelt kan ta ut rapporter over svar og tilbakemeldinger til hvert fylke slik at de kan bygge sine innspill ut fra lokallagas svar.

Det oppfordres til å rapportere arbeidet som studiering, da dette gir støtte både til lokallaget og til Norges Bondelag. Lokallag som sender skjema i posten får grunntilskudd på kr 500 per ring. Lokallag som bruker KursAdmin får kr 10 per time i tillegg.

Fylkeskontoret utarbeider etter fristen 19. februar utkast til uttale 2016. Norges Bondelag vil sende ut fylkesvise rapporter, basert på lokallagas svar via QuestBack.

Fylkesstyret har møte **1. mars** med samvirke om uttale til jordbruksforhandlingene.

Fylkeslagenes frist for å sende uttale til Norges Bondelag er **onsdag 16. mars 2016**.

Representantskapet i Norges Bondelag er satt til torsdag 31.mars og fredag 1.april. Uka før er det påske. Materiell til representantskapet må derfor sendes ut før påske.

SAK 40/2015: Regional delplan for klima og energi

Vedlegg: Regional delplan for klima og energi side 16 og 17 om måla for landbruket.

Vedtak: Fylkeskontoret sender innspill til Fylkesmannen på bakgrunn av det som ble drøftet i styret.

Disse innspillene ble sendt til Fylkesmannen 11. desember:

- God kobling mellom bonde og jord er helt avgjørende for å drive klimavennlig landbruk (god agronomi). For å utnytte ressursgrunnlaget på en god måte trenger vi bønder der jorda er, og ikke et landbruk som i stadig større grad baserer seg på innkjøp av fôr og andre innsatsfaktorer. Lange transportavstander fra tunet til dyrka marka resulterer i små tidsmarginer for bonden og tunge maskiner. Dette bidrar til dårligere agronomi og større lystgassutslipp.
- Tilskudd til omgraving av myr, kan være et klimatiltak.
- God drenering resulterer i mindre klimagassutslipp. Dreneringstilskuddet, slik ordningen er utformet i dag, stimulerer ikke nok. For at tilskuddet skal ha utløsende effekt må satsen heves.
- Det er viktig å videreføre husdyrgjødselordningene i RMP.
- God ressursutnytting er avgjørende. Eksempel: Stor avling og moderat gjødsling gir mindre klimagassutslipp en liten avling kombinert med mye gjødsel.

Saksutredning:

Fylkestinget vedtok i sommer Regional delplan for klima og energi. No skal det utarbeidast eit handlingsprogram for 2016 basert på dei måla som er sette i planen.

Landbruksavdelinga må levere forslag til tiltak for 2016 i løpet av veke 50. I praksis blir det å beskrive klimatiltak som alt er starta eller påtenkt. Måla for landbruket står på side 16 og 17.

SAK 41/2015: Regionalt næringsprogram

Vedlegg: Utkast til regionalt næringsprogram 2016

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag har følgende innspill til Regionalt næringsprogram for 2016

- Investeringer i produksjonsanlegg: Det kan gis investeringstilskudd med inntil 30 prosent av godkjent kostnadsoverslag. Tilskuddet er avgrenset oppover til kr 2.000.000.
- Selv om prognosene for neste år fra Nortura viser overskudd av sau- og lammekjøtt, må det fortsatt være mulig å få tildelt investeringsmidler til sauefjøs i 2016.

Saksutredning:

Prognosen 18. november fra Nortura viser overskudd av sau- og lammekjøtt på 600 tonn i 2016. Direktør for Totalmarked kjøtt og egg Jakob Simonhjell er derfor bekymret for markeds-situasjonen for sau og lam. I tillegg til det prognoserte overskuddet, er det også et regulerings-lager på anslagsvis 1.200 tonn fra 2015-sesongen. Produksjonen kan ikke fortsette å øke mer enn det markedet tar unna. Derfor må de som nå vurderer å starte eller utvide produksjonen av sau tenke seg godt om, understreker Simonhjell.

Samtidig er det fortsatt meget stor underdekning på storfekjøtt. Bør dette få konsekvenser for tildeling av investeringsmidler i 2016.

SAK 42/2015: AgriAnalyse prosjektdirektiv om Kanaliseringspolitikk, distrikt, struktur...

Vedlegg: Orientering om saka

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag stiller seg positiv til arbeidet med distriktsrapport felles for Vestlandet. Fylkeskontoret tar kontakt med Hordaland Bondelag om at Møre og Romsdal vil arbeide med finansiering.

Saksutredning:

På "Vestlandsmøtet" i Bergen 18. november mellom Arbeidsutvalgene i fylkesbondelagene i Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal ble det snakket om å innhente hjelp fra Agri Analyse for å få belyst ulike sider av distrikts- og kanaliseringspolitikken.

Målet er ikke først og fremst å få ei historiebeskriving. Men en håper at solid dokumentasjon omkring historisk utvikling og de ulike virkemidlene/tiltakene som har vært forsøkt i landbrukspolitikken opp gjennom tidene, kan være med å forklare dagens situasjon. En ser det som viktig at en får fram sammenhengene og hvordan felles mål må nåes gjennom ulike virkemiddel ut fra distrikt, struktur osv.

Initiativet til prosjektet er tatt av Bondelagene i Hordaland og Sogn og Fjordane for å få mer dokumentasjon om god kanaliseringspolitikk.

Samarbeidsrådet for Vestlandet vil gå videre med prosjektet, og at rapporten da også analyserer Møre og Romsdal.

Vedlagt til fylkestyret skisse til prosjektdirektiv fra Agri Analyse.

SAK 43/2015: Videreføre arbeidet med forskning i Møre og Romsdal

Vedtak: Møre og Romsdal Bondelag ser viktigheten av arbeidet i Grønn forskning videreføres. Vi støtter arbeidet med å forsøke å finansiere opp en 100 prosent stilling som fast koordinator for arbeidet.

Vedtaket vedtatt mot 1 stemme (Gunnhild Overvoll)

Forslag fra Gunnhild Overvoll om å utsette saka: Falt mot 1 stemme.

Saksutredning:

Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal har siden 2009 samarbeidet om prosjektet Grønn forskning. Målet har vært å koble tettere FoU-miljøene og landbruket i hele regionen for å få mer målrettet forskning mot landbruket og bondens behov. Næringsgrupper, innspillseminar og prosjektverksted er stikkord for arbeidet. Det er vanskelig måle konkret effekt av meglerfunksjonen som prosjektlederen har hatt, men hovedkonklusjonen er at arbeidet har gitt gode resultater. Og det har vært et eksempel til etterfølgelse, for nå rigges det lignende prosjekt flere steder i landet.

Grønn forskning avsluttes som prosjekt 1. juli 2016. Spørsmålet er om, og i tilfelle hvordan, arbeidet skal videreføres. Saken ble blant annet diskutert i et utvidet møte i Midtnorsk samarbeidsråd 30. september, der vi fikk presentert 3 alternativer:

1. Midtnorsk Samarbeidsråd tar eierskap til næringsgruppene, inkludert føringer for fagtema og gruppe-medlemmer. Gruppene drives hovedsakelig av samvirkeorganisasjonene/faglagene (dugnadsinnsats i betydningen «du tar én gruppe, du tar en annen»). Mye ansvar på næringsgruppelederne (fra samvirkeorganisasjonene/faglagene). Samarbeidsrådet setter av noe midler til et minimum av koordinering av arbeidet (eks. i form av en utvidet rolle for en av næringsgruppelederne).
  - Erfaringsgruppene og mentorordningen kan videreføres gjennom Studieforbundet Næring og Samfunn eller bondelagene (må avklares)
  - Kompetansekafene arrangeres etter behov og på dugnad av landbruksaktørene, koordinert av bondelagene.
  - Innspillseminar finansieres i størst mulig grad av virkemiddelapparatet.
  - Offentlige aktører utfordres på å gjennomføre prosjektverksted.
  - Kompetansemegling (koblerfunksjonen) gjennomføres eventuelt av andre aktører (VRI, etc.)
2. Som 1, men med offentlig delfinansiering for å styrke koordinatorrollen (100% stilling). Koordinatoren kan da:
  - bistå og koordinere næringsgruppene i betydelig grad (fortsatt tenkt integrert i samvirkeorg./faglag dugnadsinnsats)
  - ta ansvar for gjennomføringen av innspillseminar (fortsatt mulig med delfinansiering fra virkemiddelapparatet)
  - planlegging og gjennomføring av prosjektverksted
  - innta en koblerrolle for utvikling av nye FoU-prosjekt
  - initiere og planlegge kompetansekafeer
  - koordinere erfaringsgrupper og drifte mentorordningen
  - se sammenhenger og synergi mellom de ulike gruppene og arenaene – og videreutvikle det vi har skapt til nå.
  - ha tett dialog med andre relevante regionale initiativ – operativt samarbeid.
  - Aktiviteten kan videreføres med eierskap hos f.eks. Midtnorsk Samarbeidsråd. Frihet mhp. geografi.
3. Som 2, men integrert i annet, regionalt initiativ.
  - Midtnorsk Samarbeidsråd trolig ikke eier. Geografien og delvis innholdet avhengig av initiativet.

Konklusjonen var entydig: Arbeidet må videreføres og ønsket er å finansiere opp en fast stilling, slik som i alternativ 2, og Ottar Longva signaliserte i sin innledning at Møre og Romsdal vil være med.

SAK 44/2015: Oppsummering av årsmøterunden**Vedlegg: Liste over datoer for årsmøtene og representasjon fra fylkeslaget.****Vedtak:**

Gjennomføring av årets årsmøterunde har vært vellykket med fordeling av styremedlemmer på møtene. Det er nyttig og lærerikt for styremedlemmer å besøke nye lokallag hvert år. Det bør være praksis at det skal være besøk på alle årsmøter fra styret eller kontoret. Både lokallagene og fylkeslaget må fortsatt jobbe med å gjøre årsmøtearenaen så spennende at vi får medlemmer til å komme på møtet.

Fylkesstyret tar sikte på å gjennomføre neste års årsmøter etter samme mal som i år. Styret merker seg synspunktene som kom fram, og tar disse med seg til planlegginga av årsmøterunden neste år.

Fylkeslaget mener kommunevise lag kan være faglig og politisk viktig for Bondelaget slik det også er i andre organisasjoner.

Styret vil vurdere å opprette ei fadderordning for lokallagene.

Saksutredning:

Årsmøtene i lokale Bondelag skal holdes innen 31. oktober. På styremøtet tidligere i høst ble fylkesstyremedlemmene og ansatte ved kontoret fordelt for deltakelse i lokallagsårsmøtene. Denne lista ble sendt lokallagene i lokallagsbrev 10. september sammen med meldingsskjema om val, rapport lokallagsarbeid og aktivitetsmidler, forslag på innkalling og sakliste til årsmøte, adresseetiketter og medlemslister.

Lokallagene tok direkte kontakt med oppsatt styremedlem/ansatt og avtalte tid for årsmøtet.

Vedlagte lister viser at pr 3. desember har fylkeslaget oversikt over datoer for årsmøter i 38 av 44 lokallag. (Mangler melding fra Vestre Sunnmøre, Sande, Stordal, Harøy og Fjørtoft, Mid-sund og Frei).

Fylkeslaget sin nye praksis med å sende ut på forhånd forslag til dato for avvikling av årsmøtet, og endra vedtekter til Norges Bondelag med framskyndet frist til innen 1. november hvert år for å holde årsmøtet i lokalt Bondelag, virker positivt for gjennomføring av årsmøterunden i M&R Bondelag.

Situasjonen i lokallagene:

Follestaddalen Bondelag har ikke fått valgt ny leder.

Tingvoll Bondelag og Straumsnes Bondelag har slått seg sammen til ett lag 19. november.

Ny leder valgt i 8 lokallag; Stranda, Liabygda, Ytre Haram, Vestnes, Gjemnes, Sunndal, Ålvund, Rindal

Deltakelse på årsmøtene: Lokale årsmøter er en viktig arena for meningsutveksling mellom medlemmer og signal fra lokallagene inn til fylkesstyret. Styremedlemmer og tilsette ved kontoret ønsker å delta på årsmøtet. Også i år fordelte styret i Møre og Romsdal Bondelag alle fylkesstyremedlemmene for deltakelse i alle lokallagsårsmøtene. Styret prøvde å fordele og prioritere lokallag hvor de ikke har vært på besøk tidligere.

Fylkeslaget har deltatt på 36 møter og møtt 37 lokallag (det vanlige er 20-25 årsmøter): Inge Martin Karlsvik (5), Gunnhild Overvoll (4), Anne Katrine Jensen (4), Petter Melchior (5), Oddvar Mikkelsen (5), Vegard Smenes (3), Arnar Lyche (4), Atle Frantzen (2), Rose Bergslid (4).

Styremedlemmer og tilsette oppsummerte og rapporterte fra årsmøtene:

På styremøtet 4. november hadde styret en foreløpig gjennomgang og rapportering fra årsmøterunden. (Se eget vedlegg til styret)

Dette ble drøftet i styret:

Styret må merke seg signalene fra noen lokallagsårsmøter om manglende informasjon fra fylkeslagene til lokallag/medlemmer. Men går også mye info ut til lokallagsledere gjennom året.

Vurdere om vi skal sende ut nyhetsbrev til medlemmene 2-3 ganger i året.

Unngå å sende ut "flat informasjon" til alle medlemmer.

Ha med flere planser om hva fylkeslaget holder på med i årsmøterunden.

Profilere mer enkeltstyremedlemmer i utvalgte regioner.

Fungerer dårlig at lokallagene skal ta kontakt med fylkestyremedlemmer for å fastsette dat.

Må bli omvendt.

Gjøre lokallagene våre flinkere gjennom året, vurdere fadderordning?

SAK 45/2015: Tildeling av «Aktivt Lokallagsmidlar» 2015 til lokallaga**Vedlegg: Tilråding på bakgrunn av innkomne søknader **27 lag****

(31. lag i 2014, 27 lag i 2013, 25 lag i 2011, 23 lag i 2010, 27 lag i 2009, ikkje utdelt i 2008, 26 lag i 2007, 30 lag i 2006, 29 lag i 2005, 35 lag i 2004 og 30 lag i 2003).

Forslag til vedtak:

Styret slutter seg til forslaget til fordeling med de endringer som kom fram. Styret vil fordele kr **192.975** i Aktivt Lokallagsmidler for 2015 i samsvar med tilråding.

Fordelinga er basert på kr. 500 til alle lag som har uttalt seg om jordbruksavtalen og kr. 500 til anna prioritert aktivitet etter skjønn. I tillegg kr. 5.000 til lag som har arrangert Åpen Gard på gardsbruk, kr. 5.000 til Gjemnes Bondelag for ansvar for stor dyreutstilling på Dyregoddagane, og til fylkeslagets netto kostnader for annonsering av Åpen Gard.

Det er satt av midler til sluttfinansiering av "Rauma-prosjektet", som vil ha stor overføringsverdi til andre lokale Bondelag når det er gjennomført.

Styret er imponert og svært glad for de mange gode aktivitetene som er i lokallaga på utadretta tiltak, tilbud til medlemmene og medlemsverving. Laga får kopi av fordelingsdokumentet som også sier noe om aktiviteter i ulike lag.

Saksutredning:

Fylkeslaget får hvert år tildelt midler til aktiviteter i lokallagene. Lokallagenes frist var satt til 20. november. Midler som ikke blir fordelt til lokallagene går inn i fylkeslagets regnskap.

Noen fylker fordeler hele beløpet til lokallagene, andre holder igjen deler i fylkeslaget til dekning av kostnader i forbindelse med regionale debattmøter og utadrettede arrangement.

Møre og Romsdal er tildelt kroner 192.975 i aktivitetsmidler for 2015. Grunnlaget for fordeling av aktivitetsavhengige midler er fordelt etter følgende mal:

- Kroner 5.000 til hvert fylke
- 70% av resterende beløp etter antall medlemmer
- 30 % av resterende beløp etter antall lokallag

Rauma-prosjektet: Det er satt av midler til sluttfinansiering av ”Rauma-prosjektet” - utvikling av landbruket i en kommune, som vil ha stor overføringsverdi til andre lokale Bondelag når det er gjennomført. Beløpet gjelder kr 8.433.

Åpen Gard er høyt prioritert av fylkeslagene, både til dekning til fylkeslagenes utgifter og utgifter i lokallagene. 3 arrangører av Åpen Gard får tilskudd på kr. 5.000 pr. arrangement, og Gjemnes Bondelag får kr 5.000 for ansvar for stor dyreutstilling på Dyregod-dagane.

Annonser Åpen Gard: Fylkeslagets netto kostnader er kr 9.402 (har mottatt tilskudd fra Gjen-sidige på kr 10.000).

Det er også i år forutsetning for tildeling at laget har søkt, med unntak av Åpen Gard og uttale til jordbruksforhandlingene. Det er forslag om kr 500 for uttale jordbruksforhandlingene og kr 500 pr. tiltak/aktivitet, i tillegg til at det er prioritert etter skjønn.

Fylkeskontoret registrerer at det stort sett er de samme lagene som søker hvert år. Dette tross i at midlene flere ganger er kunngjort for leder og styremedlemmene i lokallagene i god tid.

Fordelingsgrunnlag: Sum til fordeling: Kr 192.975

Uttale jordbruksforhandlingene Kr. 500,-- x 31 lag	15.500	
Åpen Gard (Aure og Tustna BL, Vestnes BL, Fræna BL) Kr. 5.000,-- x 3 arr	15.000	
Støtte til Gjemnes Bondelag for dyreutstilling på Dyregod-dagane	5.000	
	35.500	
Anna prioritert aktivitet etter skjønn: 231 tiltak x kr 500,--	115.500	
Sum aktiviteter i lokallaga:		151.000
Annonsering Åpen Gard (fylkeslagets netto kostnader)		9.402
Brukt hittil i år til diverse aktiviteter/markedsmateriell i lokallagene		7.269
Sluttfinansiering av ”Rauma-prosjektet” for 2014 og 2015		8.433
Disponibelt beløp / Gjemnes-prosjektet		16.871
Sum fordelt		192.975

SAK 46/2015: Evaluering ledermøtet 2015 i Stjørdal

Vedtak: Styret tar med seg det som kom fram i sitt videre arbeid. Styret er fornøyd med arrangementet og sitter igjen med et positivt helhetsinntrykk, spesielt dag 1 landbrukskonferansen. Men styret ønsker ikke at det arrangeres så store samlinger oftere enn hvert tredje år. Areaen blir veldig stor. Fylkesbondelagt har behov for å ha fokus på egne saker i eget ledermøte.

Saksutredning:

12.-13. november: Leder møtet og ”Levende Landbruk–Midtnorsk landbrukskonferanse” Scandic Hell i Stjørdal. Organisasjoner: Bondelaga i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, Tine, Nortura, Felleskjøpet, Landbruksrådgivninga, SNS Nordenfjeldske.

Inge Martin Karlsvik var med i styringsgruppa.

Dag 1 felles for alle organisasjonene (temakonferanse)

Dag 2 separate møter (ledermøter) i organisasjonene og/eller fagkurs.

M&R Bondelag hadde ledermøte 2015 med Bondelagene i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.

Program:

Torsdag 12. nov:

- Åpning v/ landbruksdirektør Kirsten Indgjerd Værdal
- Landbrukspolitikk fra en sofa. I sofaen: Lars Petter Bartnes, leder Norges Bondelag. Knut Storberget, landbrukspolitisk talsmann AP. Ingunn Foss, landbrukspolitisk talskvinne Høyre.
- Norsk matproduksjon i et globalt perspektiv. Yngve Ekern, journalist og matkommentator i Aftenposten. Foods of Norway v/Margareth Øverland, leder Foods of Norway. Harald Volden, Tine.
- Ungt pågangsmot v/årets unge bonde, Tor Jakob Solberg.

Fredag 13. nov:

- Leder i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes: Dette skal vi jobbe med i vinter – de viktigste sakene politisk og organisatorisk
- Påvirkning av lokale politikere etter valget. Innledning ved 1. Varaordfører Marit Bjerkås (Ap), Rennebu og 2. Lokallagsleder Sivert Mausest, Surnadal Bondelag: Slike jobber vi med politisk påvirkning i min kommune
- Hvordan gjøre Bondelaget attraktivt for unge bønder? Ved 1. Landbruksdirektør Tore Bjørkli: Erfaring med nettverket for ungdom i Sør-Trøndelag og 2. NBU-er: Hvordan engasjere de unge bøndene i Bondelaget?
- ”Drivende isfjell er ingen spøk” – om HMS i landbruket v/ Per Kotte
- Åpen post fra lokallagene

Deltakelse:

Mye frafall fra Sunnmøre. Flere tillitsvalgte i Bondelaget møtte for Tine eller Nortura på samlingen i Stjørdal. 37 deltakere fra Møre og Romsdal Bondelag. Av disse 5 fylkesstyret, 4 kontoret og 28 deltakere fra 18 lokallag.

(På ledermøtet på Stranda i november 2014 deltok det 52 tillitsvalgte fra 33 lokallag, og på Håholmen i 2013 deltok det 48 tillitsvalgte fra 31 lokallag).

Oppsummering frå fylkeskontoret:

Et svært vellykket bondestevne på torsdag med inspirerende og dagsaktuelle foredrag. Det var god stigning i programmet og møtelederen skapte fin ramme rundt det hele. Leder møtet på fredag ble til sammenligning en nedtur. Dagen startet greit med innlegg fra Lars Petter Bartnes, men etterpå ble det litt for mye snakk og for lite engasjement. Avslutningsforedraget med tema HMS var det mange som likte. Deltakelsen fra vårt fylke var for dårlig.

Styret konkluderer med at:

Dag 1 en av de beste konferansene mange vært på. Programmet bra.

Dag 2: Savnet felles beskrivelse for regionen, status-oppdatering i plenum

Fredag og lørdag bedre møtedager

SAK 47/2015: Sak frå Eidsdal og Norddal Bondelag om vedtektsendring**Vedtak:**

Styret i Møre og Romsdal Bondelag vil overfor årsmøtet i Norges Bondelag foreslå tillegg til §14 bokstav a punkt 7 i vedtektene:

Lokallag med under 50 medlemmer kan ha meir fleksibilitet med omsyn til tal styremedlemmer.

Saksutgreiing:

M&R Bondelag mottok forslag frå Eidsdal og Norddal Bondelag datert 4. februar 2015 som innkomen sak til fylkesårsmøtet i mars 2015:

Forslaget frå Eidsdal og Norddal Bondelag er:**Til årsmøte i Møre og Romsdal Bondelag.****Forslag frå Eidsdal og Norddal Bondelag.**

For eit relativt lite lokallag kan det til tider vere krevjande å få dekt opp alle plassar i styret i laget. Årsmøtet i vårt lokallag meiner det er behov for å gjere vedtektene litt meir fleksible og tilpassa dei ulike forholda rundt om i landet.

S 14 bokstav a punkt 7 har i dag følgende ordlyd:

Velje leiar og minst 4 styremedlemmer. Leiaren blir vald for eitt år og styremedlemmene for to år om gongen Velje 3 - 5 varamedlemmer i nummerorden for eitt år om gongen.

Eidsdal og Norddal Bondelag vil foreslå at teksten i punktet vert endra til:

Velje leiar og minst 2 styremedlemmer. Leiaren blir vald for eitt år og styremedlemmene for to år om gongen. Velje 1 - 5 varamedlemmer i nummerorden for eitt år om gongen.

Med denne ordlyden vil kvart enkelt Bondelag kunne få tilpasse sitt styre ut frå dei forutsetningar som finst i laget. Det vil i enkelte tilfelle frigjere personell som kanskje kan gjere ein god jobb i eit anna lag eller organisasjon. Vi inviterar årsmøtet i Møre og Romsdal Bondelag om å støtte endringa og få den fremma for årsmøte i Norges Bondelag.

Norrdal 04.02.15 Eidsdal og Norddal Bondelag Karl Inge Lilleås - Leiar

Vedtektene til Norges Bondelag: (understrekinga under er gjort av fylkeskontoret).**§ 9. Årsmøtet: bokstav b:**

Rett til å leggje fram saker for årsmøtet har styret og representantskapet i Norges Bondelag, fylkesbondelag, samvirkeorganisasjonane som er medlemmer i representantskapet, Norges Bygdekvinnelag og Norges Bygdeungdomslag. Vidare har eit lokallag av Norges Bondelag same rett når saka har fått tilslutning frå styret i fylkesbondelaget.

Saker som skal behandlast av årsmøtet må vere komne inn til styret minst 8 veker før ordinnært årsmøte skal haldast.

Forslag til endring av organisasjonen sine lover og til oppløysing av organisasjonen, og som er ynskte behandla på første årsmøte, må vere styret i hende innan 1. februar det året årsmøtet skal haldast.

Dette betyr at forslaget frå Eidsdal og Norddal Bondelag tidlegast kunne fremjast for årsmøtet 2016 i Norges Bondelag, men at det ikkje treng ha tilslutning frå fylkesårsmøtet. Forslag framsett av eit lokallag av Norges Bondelag må ha tilslutning frå styret i fylkesbondelaget.

Vedtak i sak 9/2015 i styremøte i M&R Bondelag 11. februar 2015:

Styret viser til vedtektene om at endring av lover skal vere styret i Norges Bondelag i hende innan 1. februar det året årsmøtet skal haldast. Forslaget frå Eidsdal og Norddal Bondelag vert lagt fram for årsmøtet i M&R Bondelag 6.-7. mars. Styret vil be årsmøtet gjere vedtak om at

saka vert oversendt fylkesstyret til vurdering om saka skal fremjast som årsmøtesak i Norges Bondelag i 2016.

Vedtak i årsmøtet 6.-7. mars 2015 i M&R Bondelag:

Innkomen sak frå Eidsdal og Norddal Bondelag vert oversendt fylkesstyret til vurdering om saka skal fremjast som årsmøtesak i Norges Bondelag i 2016.

Fylkeskontoret sine kommentarar:

Eidsdal og Norddal Bondelag tek opp ei reell problemstilling i mange små lokallag. Sjølv om dei fleste lokallag gjer dei vala som vedtektene seier, merker fylkeskontoret kvart år at nokre lag er ”ulydig” mot vedtektene, og gjer kun dei vala dei klarer/får folk til å stille i.

I dagens vedtekter står det at årsmøtet i lokallaget skal velje leiar og minst 4 styremedlemmer. I § 15 bokstav b punkt 1 står det at styret skal m.a. velje nestleiar, kasserar, sekretær, studieleiar og verveansvarleg innan styret.

På meldingsskjema om val i lokallaget står også styremedlem og 1. vara oppført. Verveansvarleg er ofte ikkje eige verv, men lagt til eit anna verv i styret.

Pr 31. desember 2014 (sjå oppsett under) hadde vi i Møre og Romsdal Bondelag 15 av 45 lokallag med under 50 medlemmer.

Også Hordaland og Sogn og Fjordane, Nordland, Troms og Finnmark har mange lokallag med under 50 medlemmer.

Dei fleste andre fylkesbondelaga, særleg på Austlandet, har gjennomsnittleg høgare medlemtal pr lokallag enn fylka som har mange lokallag med under 50 medlemmer.

Fylke	Medlemmer pr. 31.12.2014	Antall lokal- lag	Antall lokallag med under 50 medlemmer
ØSTFOLD BONDELAG	4 656	25	5
AKERSHUS BONDELAG	4 942	27	1
HEDMARK BONDELAG	5 410	37	3
OPPLAND BONDELAG	5 559	34	2
BUSKERUD BONDELAG	3 770	22	1
VESTFOLD BONDELAG	3 176	18	2
TELEMARK BONDELAG	1 667	21	5
AUST-AGDER BONDELAG	955	13	5
VEST-AGDER BONDELAG	1 162	15	3
ROGALAND BONDELAG	6 377	42	7
HORDALAND BONDELAG	3 649	39	12
SOGN OG FJORDANE BONDELAG	3 751	47	16
MØRE OG ROMSDAL BONDELAG	3 323	45	15
SØR-TRØNDELAG BONDELAG	4 225	34	7
NORD-TRØNDELAG BONDELAG	5 090	39	3
NORDLAND BONDELAG	2 842	44	17
TROMS BONDELAG	927	24	16
FINNMARK BONDELAG	346	8	6
	61 827	534	126

Fylkeslaget har merka at det er litt ”gjenbruk” av tillitsvalde i lokallag med få medlemmer. Fleire lokallag melder kvart år om at det er vanskeleg å skaffe ny leiar eller få valt nye styremedlemmer.

Fleire av lokallaga er ”bygdelag”. Dei har få aktive bønder/produsentar, og desse er då gjerne også engasjert i andre organisasjonar, slik som Eidsdal og Norddal Bondelag påpeiker.

Aktive bønder/produsentar i typiske mjølkefylke som m.a. Møre og Romsdal er også engasjert som tillitsvalde i organisasjonar som Tine, Nortura, Sau- og geit, Norsvin, TYR, Felleskjøpet, Allskog, Norsk Landbruksrådgiving m.fl.

Alternativ:

- 1) Styret i M&R Bondelag kan støtte Eidsdal og Norddal Bondelag om at teksten i punktet vert endra til:
Velje leiar og minst 2 styremedlemmer. Leiaren blir vald for eitt år og styremedlemmene for to år om gongen. Velje 1 - 5 varamedlemmer i nummerorden for eitt år om gongen.
- 2) Styret i M&R Bondelag kan foreslå at lokallag med under 50 medlemmer kan:
Velje leiar og minst 2 styremedlemmer. Leiaren blir vald for eitt år og styremedlemmene for to år om gongen. Velje 1 - 5 varamedlemmer i nummerorden for eitt år om gongen.
- 3) Styret i M&R Bondelag kan foreslå eit tillegg til §14 bokstav a punkt 7:
Lokallag med under 50 medlemmer kan ha meir fleksibilitet med omsyn til tal styremedlemmer. Det skal minimum vere leiar og 2 styremedlemmer.

Fylkeskontoret har drøfta med Norges Bondelag desse alternativa. Alt. 3 kan vere aktuelt.

SAK 48/2015: Innspill til valgnemnda i Norges Bondelag 2016

Vedlegg: Skriv frå Norges Bondelag til fylkeslagene

Vedtak:

Styret i Møre og Romsdal Bondelag mener organisasjonen er best tjent med åpenhet omkring hvem som sier ja og nei til gjenvalg. Styret vil foreslå overfor årsmøtet i Norges Bondelag endring i instruks til valgnemnda om at valgnemnda skal offentliggjøre kandidatenes svar før fylkeslagenes frist for innspill til nemnda går ut.

Saksutredning:

Valgnemnda i Norges Bondelag skriver i brev av 23. november til fylkeslagene:

Innspill til valgnemnda i Norges Bondelag 2016

Valgnemnda har startet sitt arbeid og ønsker å legge opp prosessen litt annerledes enn tidligere år.

Vi ønsker at hvert fylke evaluerer sittende styre i Norges Bondelag og gir en tilbakemelding til valgnemnda både på hva som fungerer bra og hva som kan bli bedre. Vi ber at dere tenker over hvilke egenskaper og kompetanse som dere mener er viktige hos de tiltsvalgte i styret i Norges Bondelag, og tenk gjerne langsiktig!

Vi ønsker innspill på kandidater som kan være aktuelle til styreverv i 2016 og kommende perioder. Vi ønsker oss minst 2 navn (en kvinne og en mann) fra deres egen region og minst 2 navn (en kvinne og en mann) fra andre landsdeler. Vi ber dere gjøre oss oppmerksomme på om kandidaten er forespurt på forhånd eller ikke.

Fristen for tilbakemeldinger fra fylkene er 15. februar 2016, men de må gjerne komme før.

Valgnemnda vil i år ikke offentliggjøre svarene vi får fra de som er på valg. Det vil være opp til de som er på valg å selv vurdere om svaret skal offentliggjøres eller ikke.

I brevet til fylkeslagene blir det presisert klart at valgnemnda i år ikke vil gå ut med hvem som sier ja og nei til gjenvalg. Dette kan tolkes av mange som mangel på åpenhet og demokrati. Fylkene kan gjerne komme med generelle navn, men det er jo som oftest slik at hvis man vet hvem som skal ut, så er det lettere å finne et navn som passer. Går det for eksempel ut en sauebonde fra styret så kan det være at vi ønsker å erstatte denne personen med en tilsvarende. Det vil påvirke hvem fylkeslagene melder inn som aktuelle kandidater.

SAK 49/2015: Regionale møter for lokallaga i januar 2016**Vedtak:**

Møre og Romsdal Bondelag holder regionmøter med lokallagene i januar 2016. Fylkesleder og organisasjonssjef fastsetter tid og sted for møtene slik det passer best.

Saksutredning:

De fleste fylkeslag i Bondelaget holder i november/desember eller i januar hvert år regionmøter med lokallagsstyrene som en viktig del av den interne kommunikasjonen.

Aktuelle tema kan være:

- jordbruksforhandlingene og regjeringens politikk,
- studiearbeidet med uttale til jordbruksforhandlingene,
- lokallagsarbeidet,
- medlemsverving,
- organisasjonsarbeidet
- hva som er viktig at lokallagene prioriterer framover våren inkl politisk arbeid, og aksjonsplanlegging.

Fram til 2009 var det fast tradisjon i Møre og Romsdal Bondelag å holde 4-5 samrådsmøter med lokallagsstyrene en av de første ukene i januar. Totalt samlet disse møtene over 100 deltakere. Fylkesleder og org.-sjef deltok på alle møtene.

Møteplan kan være:

- Dag 1: dagmøte i Ørsta og kveldsmøte i Ørskog
- Dag 2: dagmøte i Molde og kveldsmøte på Aspøya i Tingvoll.

Lokallagsstyrene møter der det passer best å møte.

På ledermøtet i Stjørdal 12.-13. november deltok det 37 deltakere fra Møre og Romsdal Bondelag. Av disse fra 5 fylkesstyret, 4 kontoret og 28 deltakere fra 18 lokallag.

Vi har 44 lokallag. Vi hadde mye frafall fra Sunnmøre på ledermøtet.

På ledermøtet på Stranda i november 2014 deltok det 52 tillitsvalgte fra 33 lokallag, og på Håholmen i 2013 deltok det 48 tillitsvalgte fra 31 lokallag.

Styret må drøfte om vi skal ha regionmøter, og om flere fra styret/kontoret enn bare leder og org.-sjef skal delta.

Dette ble drøftet i styret:

Viktig med diskusjon og dialog med lokallagene

Kan oppfordre aksjonsgruppene som er oppnevnt tidligere år ved event aksjoner ved jordbruksforhandlingene til å presentere tiltak i regionmøtene

Lokallagene kan legge fram hva som er viktig for sine regioner – ”for mitt område”.

Vurdere gruppearbeid eller kafedialog

Viktig å ha arenaer som skaper tilhørighet til Bondelaget

Vurdere om fylkesstyret skal få på plass fadderordning for lokallagene før disse møtene.

Fylkesstyremedlemmene bør være med på minst ett møte i det område de bor.

Viktig at motivasjonen for møtene er til stede.

Be om innspill fra lokallagene på forhånd.

SAK 50/2015: Møteplan og møtedatoer for styret i januar, februar og mars

Vedtak: Styremøtene og andre aktiviteter blir på de datoene som er fastsatt:

- **Januar: Regionale møter, se egen sak over**
- **Torsdag 14. januar: Styremøte.** Invitere gjest(er): Ny landbr.direktør, Tine-repr
- **Torsdag 11. februar: Styremøte** Årsmelding, regnskap, sakliste, program, årsmøtesaker
- **Tirsdag 1. mars (onsdag 2. mars event reservedag): Styremøte** med samvirke om uttale jordbruksforhandlingene.
- **... april: Styremøte. Fastsettelse dato utsettes. Se i sammenheng med Troms-besøk.**
- **...Mai/juni: Styremøte og møte med årsmøteutsendingene** til NB-årsmøtet 8.-9. juni. Fastsettelse dato utsettes.
- **11.-12. november: M&R Bondelag ledermøtet 2016** legges til Åndalsnes

Saksutredning:

Fylkesårsmøtet blir holdt på Alexandra Hotell i Molde fredag 4. mars og lørdag 5. mars. Saks-papir og årsmelding m.m. må da sendes utsendingene ca. fredag 26. februar.

Det må holdes et styremøte i februar for behandling av årsmelding, regnskap, sakliste, program og saker til årsmøtet. Trykking årsmelding bør starte senest mandag 22. februar.

Datoer styremøte i januar og februar

- Torsdag 14. januar:
- Torsdag 11. februar: **Styremøte** Årsmelding, regnskap, sakliste, program og saker til årsmøtet. (Det er vinterferie i skolen i uke 8 – (22.-26. februar 2016))

Styremøte med samvirke om uttale til jordbruksforhandlingene:

Tirsdag 1. mars (**uke 9**): **Styremøte** med samvirke om uttale jordbruksforhandlingene.

Lokallagas frist for uttale er 19. februar. Norges Bondelag sender ut fylkesvise rapporter basert på lokallagas svar via QuestBack. Fylkeslaga sin frist for å sende uttale til Norges Bondelag er **16. mars.** Ved å ha dette møtet etter fylkesårsmøtet, kan vi ha programpost i årsmøtet der utsendingene kommer med innspill til styret.

Styremøte i april

Påska er fra søndag 20. mars til mandag 28. mars.

Leder i Troms har invitert Troms Bondelag på gjensitt til Møre og Romsdal i april. Vi bør starte planlegging av det.

Fylkeskontoret sender skriftlig invitasjon til Troms, besøket planlegges til midten av april.

Styremøte i mai/juni

Styremøte og møte med årsmøteutsendingene **...dag ....mai/juni** (Årsmøtet i Norges Bondelag er 8.-9. juni)

Fastsettelse av dato utsettes til styremøtet i mars

Ledermøtet november 2016

Styret bør allerede nå drøfte tanker og ideer for tid og sted for ledermøtet i november 2016

SAK 51/2015: Fylkeslagets økonomi – rapport pr 30. november 2015

Vedlegg: Regnskap mot budsjett pr 30. november 2015

Vedtak: Framlagt økonomirapport med kommentarer tas til orientering.

Saksutredning:

Det blir orientering i styremøtet om regnskapsrapport pr 30. november 2015:

Avdeling 8101 Generelt

Overføringen fra NB er kr 32 811 mindre enn forutsatt i budsjettet.

Avdeling 8103 Fylkesleder

Fortsatt god margin i forhold til budsjett. Kr 59 382 i differanse

Avdeling 8105 Opplæring tillitsvalgte

Fortsatt god margin i forhold til budsjett. Kr 36 464 i differanse

Avdeling 8110 Styret

Fortsatt margin i forhold til budsjett. Kr 38 558 i differanse

Avdeling 8113 Årsmøtet

Vi har spart kr 20 376 i forhold til budsjett.

Avdeling 8112 Ledermøte

Vi har budsjettert en samlet kostnad på kr 180 000. Kostnader så lang er kr 55 702.

Avdeling 8122 Landbrukskonferanse

Overskudd på kr 8870.

Avdeling 8125 Utadretta virksomhet

Stor sekkepost der mye blir ført. Budsjettert med kr 90 000 og overskredet med kr 29 568.

Avdeling 8128 Bedre og økt beiting

Overskudd på kr 36 247. Inntekt for administrasjon av prosjektet.

Avdeling 8129 Bonden i tidsklemma

Alle kostnader i forbindelse møteserien ”Mental trening og sunt bondevett” er ført her. Vi venter på kr 9000 i tilskudd fra NLR – HMS.

Avdeling 8131 Støtte og gaver

Kostnad på kr 4809 som ikke er budsjettert. Gave til Knut Ødegård, samt bryllupsgave med mer.

Avdeling 8138 Raumaprojektet

Prosjektet er avsluttet og tilskudd fra Fylkesmannen, Rauma kommune og Rauma Bondelag er inntektsført. Det ble satt av kr 20 000 av lokallagsmidlene i 2013 og dette beløpet er ikke overført til prosjektet. Derfor viser prosjektet et underskudd på kr 8 433.

SAK 52/2015: Jordvernallianse i Møre og Romsdal
--

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag vil ta initiativ til å samle personer fra aktuelle organisasjoner til et stiftelsesmøte for en jordvernallianse i Møre og Romsdal.

Saksutredning:

Det er vært luftet tanker om Møre og Romsdal Bondelag bør ta initiativ til å starte en jordvernallianse i fylket. Alliansen bør representerer alle aktuelle organisasjoner, med en egen leder, men kan gjerne i en eller annen form være underlagt Møre og Romsdal Bondelag. Dette vil frigjøre tid fra Bondelaget til å jobbe med slike saker.

Dette ble drøftet i styret:

Viktig å spille på lag med forbrukere, miljøorganisasjoner m.m.

Tror stemning for noe av dette i fylket.

Bør ta kontakt med fylker som har slik allianse.

Viktig å ha en gruppe som jobber opp mot media, politikere, m.fl, og kan fange opp saker i kommuner, arealplaner m.m.